

*Ad fontes***Organisace československého filmového herectva a zaměstnanců výroben /
Československá filmová unie (1920–1938)**

Subjekt, který po dobu více než dvacetileté existence čtyřikrát změnil svůj název a ještě častěji modifikoval své stanovy, se ustavil v roce 1919 pod názvem Sdružení československého filmového herectva (dále jen Sdružení).¹⁾ Stanovy Sdružení byly schváleny dne 21. května 1919.²⁾ Ve stanovách detailně rozepsaný účel Sdružení reflektuje naprostou většinu přání a zájmů především řadových členů³⁾ rozvíjejícího se filmového podnikání a zároveň i notnou dávku idealismu či velké sebevědomí zakladatelů Sdružení. Podle výše zmíněných stanov mělo Sdružení mj. usilovat o zajištění minimální mzdy a „stability engagementu“ svých členů, zajištění jejich finanční podpory v nezaviněné nezaměstnanosti, nemoci, invaliditě či stáří, pečovat o odborné vzdělávání členů, vydávat odborné publikace apod.⁴⁾ Stručně řečeno – subjekt chtěl být jak odborovým sdružením, tak odborným zájmovým svazem.

Uvedené stanovy rovněž nesmírně optimisticky předpokládaly, že prostředky na financování své činnosti si Sdružení obstará zápisným a členskými příspěvky, výnosy ze zábav, divadelních představení, z vydaných publikací, darů, odkazů a dobrovolných sbírek. Sdružení řídila a spravovala valná hromada (scházela se jednou ročně) a dvanáctičlenný výbor. Ustavující valná hromada se konala v kavárně Union dne 21. srpna 1919 v půl osmé večer. Předsedou byl zvolen Vladimír Majer (šéfrežisér Pragafilmu), místopředsedou Rudolf Deyl (člen Národního divadla). Členy výboru byli dále mj. Josef Šváb-Malostranský, Přemysl Pražský, Jan Stanislav Kolár, Josef Schneider. V roce svého ustavení mělo Sdružení 20 řádných členů a jednoho přispívajícího.

Usnesením mimořádné valné hromady ze dne 2. dubna 1922 se mění název na Organisace československého filmového herectva a zaměstnanců výroben (dále jen Organisace), pozměňují se i stanovy; v témže roce má Organisace již 87 členů. V roce 1925 zřídila Organisace svůj kulturní a pracovní odbor s názvem „Studio“ v čele s předsedou Karlem Lamačem a členy Václavem Vodičkou-Wassermannem, Františkem Horkým-Pečeným, Bohuslavem Šulou a Jaroslavem Blažkem.

Nespokojenost s činností Organisace a vnitřní pŕtky se naplno projevíly během zasedání valné hromady dne 25. prosince 1926. Výkonní filmaři na schůzi v ateliérech na Kavalírce sestavili dne

-
- 1) Po dobu své existence vystupoval subjekt pod následujícími názvy: Sdružení československého filmového herectva (1919–1920), Organisace československého filmového herectva (1920–1922), Organisace československého filmového herectva a zaměstnanců výroben (1922–1932), Československá filmová unie (1932–1940), Česká filmová unie (1940).
 - 2) Archiv hlavního města Prahy (dále jen AHMP), f. Magistrát hlavního města Prahy II – spolkový katastr (dále jen MHMP II – SK), k. 155, spis sign. III/0488. Uvedený spis představuje spolehlivý a zároveň informačně bohatý pramen pro poznání dějin subjektu po celou dobu jeho existence.
 - 3) Členem Sdružení nesměl být žádný „ředitel filmové výroby“.
 - 4) Podrobně viz Stanovy ze dne 21. května 1919. AHMP, f. MHMP II – SK, k. 155, spis sign. III/0488.

11. prosince 1926 pod heslem „Filmová organizace patří filmovým pracovníkům“ listinu opozičních kandidátů. Na předsedu navrhli Theodora Pištěka a za další členy výboru mj. Suzane Marville, Svatopluka Innemanna, Václava Wassermanna, ing. Jindřicha Brichtu, Antonii Nedošínskou. Úřadující tajemník Organizace Sláva Kamilov raději požádal na den konání valné hromady o policejní asistenci. Dle zprávy asistujícího policejního úředníka měla schůze klidný průběh a nedošlo k žádným incidentům.⁵⁾ Po neúspěchu se opozice rozhodla založit Svaz filmových pracovníků.

Organizace ve dvacátých letech mj. uzavírala kolektivní smlouvy se zaměstnavateli, pořádala odborné přednášky a soutěže libretistů. V roce 1929 uspořádala sbírku pro Jubilejní fond, jejíž výnos byl určen na podporu nemocných, invalidních a zestárlých členů a rovněž i pozůstalým po zemřelých členech. V tomtéž roce měla Organizace již 298 členů, v předsednické funkci se do konce dvacátých let vystřídal Vladimír Majer (1919–1922), MUDr. Alfréd Baštýř (1922–1923) a Ludvík Hrabánek (pseudonym Luigi Hofman, od roku 1923).

Dne 28. června 1932 se valná hromada usnesla na změně názvu na Československá filmová unie (dále jen Unie) a opět provedla změnu stanov – mj. hodlala „omezovati nepřístojnosti v tomto povolání“, přibyl záměr „založení filmové výroby, filmové půjčovny a otevření vlastního kina“.⁶⁾ Valná hromada dne 7. dubna 1935 zvolila nové vedení – Ludvíka Hrabánka vystřídal v předsednické funkci režisér Václav Binovec, místopředsedou se stal režisér Vladimír Slavínský, tajemníkem Josef Jauris. Václav Binovec setrval v předsednickém křesle – navzdory úředním stížnostem některých členů na jeho diskutabilní výklad stanov při volbách – až do zániku Unie. Ve třicátých letech Unie mj. opět zastupovala zájmy členů při jednáních s výrobcí, připravila hromadnou smlouvu s filmovými producenty a spolupracovala se spolkem Filmové studio na přípravě seminářů.⁷⁾ Na sklonku třicátých let již vzrostla členská základna na téměř čtyři stovky přihlášených členů.

Po zřízení protektorátu Čechy a Morava se v roce 1940 změnil název na Česká filmová unie. Dne 26. října 1940 vyšlo nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o zřízení Českomoravského filmového ústředí. Všechny jiné organizace ve filmovém oboru byly paragrafem 10 tohoto nařízení zrušeny a následně likvidovány. Více než dvacetiletá činnost subjektu se tak uzavřela.

V souladu s doporučeními platné archivní metodiky byl název fondu Organizace československého filmového herectva a zaměstnanců výroben / Československá filmová unie stanoven tak, aby respektoval nejdéle užívaný název subjektu – Organizace československého filmového herectva a zaměstnanců výroben (1922–1932) a zároveň zohlednil i větší historické povědomí o názvu Československá filmová unie. Vzhledem k délce existence subjektu, spektru jeho činností a rozsahu dochovaných materiálů (2 kartony, 22 kartotéky, 5 úředních knih) má fond torzovitý charakter. Nejzajímavější část fondu tvoří knihy zápisů ze schůzí⁸⁾ a přírůstkový sešitový seznam členů z období 1926–1932.⁹⁾ Prostřednictvím těchto dokumentů lze sledovat stálé změny ve vedení

5) Zpráva policejního komisaře Rafaela Engelmana ze dne 20. prosince 1926. AHMP, f. MHMP II – SK, k. 155, spis sign. III/0488.

6) Stanovy Československé filmové unie se sídlem v Praze. AHMP, f. MHMP II – SK, k. 155, spis sign. III/0488. Srov. Národní filmový archiv (dále jen NFA), f. Organizace československého filmového herectva a zaměstnanců výroben / Československá filmová unie (dále jen OČFH/ČSFUN), k. 1, inv. č. 11–14.

7) Fond spolku Filmové studio je uložen v NFA.

8) NFA, f. OČFH/ČSFUN, inv. č. 2–6.

9) Tamtéž, inv. č. 7.

(střídání staré zakladatelské generace s generací novou), průběžnou finanční tíseň, drobné zpro-
nevěry a hádky znesvářených frakcí. Odborový charakter subjektu dokládají materiály k projed-
návání záležitostí jednotných smluvních podmínek mezi producenty a Československou filmovou
unií a hromadné smlouvy s filmovými výrobci.¹⁰⁾ Řadu cenných údajů obsahují kartotéky členek
a členů Československé filmové unie, členěné do skupin: herci, herečky, výtvarníci, architekti,
střihači, maskéři vč. pomocníků, režiséři, kameramani a další.¹¹⁾ Kartotéky jsou složeny ze star-
ších, pouze českých formulářů a z mladších česko-německých. Rubrikami se liší jen málo – roz-
sahem otázek v rubrice „garderoba k dispozici“ a zřízením rubriky „náboženství“ v česko-ně-
meckých formulářích. Nermalou zajímavostí jsou i fotografie formátu 16×11 cm, které jsou
připojeny přibližně k 90 procentům listů kartotéky.

Uvedené materiály společně se zmiňovaným spisem z AHMP obsahují cenné informace k dosud
neprobádané historické úloze významného profesního sdružení; drobnější zprávy o pořádaných
akcích se rozptýleně nacházejí v časopise *Český film* respektive *Český filmový svět*, který Organi-
sace vydávala (známé jsou ročníky 1922–1928).

J i n d ř i c h S c h w i p p e l – T o m á š L a c h m a n

10) NFA, f. OČFH/ČSFUN, k. 2, inv. č. 15, 16.

11) NFA, f. OČFH/ČSFUN, inv. č. 33–54.